

INGLIZ TILI FANI TA'LIMI JARAYONIDA TALABALARDA EKOLOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING MAVJUD HOLATI

Muhammedova Mohichexraxon Bahodir qiz

Qo'qon davlat pedagogika instituti, Xotijiy tillar fakulteti talabasi

Tel: +998913240722

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8248538>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 05-August 2023 yil

Ma'qullandi: 10-August 2023 yil

Nashr qilindi: 15-August 2023 yil

KEY WORDS

*Pedagog, ekologiya,
innovatsion, strategiya,
texnologiya, integratsiya,
resurs.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada ingliz tilini o'qitish jarayonida talabalar o'rtasida ekologik madaniyatni rivojlantirishning hozirgi holati ko'rib chiqilib, ingliz tilini o'qitishda ekologik madaniyatni yanada oshirish bo'yicha kelgusidagi yo'nalish va tavsiyalar berish haqida fikr yuritilgan.

Bugungi dunyoda ekologik xabardorlik va barqaror amaliyotga bo'lgan talab har qachongidan ham yaqqol namoyon bo'lmoqda. O'qituvchilar sifatida talabalarni sayyoramizni himoya qilishga faol hissa qo'shadigan mas'uliyatli global fuqarolar bo'lish uchun bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlash juda muhimdir. Atrof-muhit madaniyatini ingliz tilini o'qitishga integratsiya qilish nafaqat til ko'nikmalarini oshirish, balki talabalarda ekologik ong tuyg'usini rivojlantirish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. U atrof-muhit mavzularini til ta'limiga kiritishning ahamiyatini o'rganadi, ekologik ongni rivojlantirishda ta'limning rolini ta'kidlaydi, ekologik madaniyatni integratsiyalashda duch keladigan muammolarni muhokama qiladi, samarali amalga oshirish uchun strategiya va yondashuvlarni taklif qiladi, baholash usullarini o'rganadi va hamkorlikdagi tashabbuslarning muhimligini ta'kidlaydi. Barqaror rivojlanish uchun ushbu yaxlit yondashuvni qo'llagan holda, o'qituvchilar talabalarga ongli ravishda tanlov qilish va barqaror kelajakni qurishda o'zgarishlar agenti bo'lish imkoniyatini berishi mumkin.

Ingliz tilini o'rgatish haqida gap ketganda, grammatika va lug'atdan tashqariga chiqish muhim. Til ta'limi doirasida ekologik madaniyatni tarbiyalash bugungi dunyoda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Atrof-muhit muammolari global suhbatlarda birinchi o'rinda turadi va talabalar ularning sayyoraga ta'sirini tushinishlari kerak. Til g'oyalarni tarqatish va o'zgarishlarga ta'sir qilish uchun kuchli vositadir. Atrof-muhit mavzularini ingliz tili darslariga kiritish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning atrof-muhit muammolari haqidagi tushunchalarini shakllantirish va ularni atrof-muhit himoyachisi bo'lishga undash imkoniyatiga ega. Ta'lim o'quvchilarning atrof-muhitga munosabati va xatti-harakatlarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ekologik madaniyatni o'quv dasturiga kiritish orqali o'qituvchilar mas'uliyat tuyg'usini uyg'otishi va o'quvchilarga sayyorani himoya qilish

uchun harakat qilish imkoniyatini berishi mumkin. Ingliz tilini o'rgatish ekologik ongni rivojlantirish uchun noyob platformani taqdim etadi. Til o'rganish orqali o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalari, global qarashlar va o'z fikrlarini samarali bayon etish ko'nikmalari shakllanadi. Ingliz tili darslariga atrof-muhit mavzularini kiritish orqali o'qituvchilar talabalarda atrof-muhit muammolariga bo'lgan ishtiyoqini uyg'otishi va ularni o'zgartirishga imkon berishi mumkin.[1]

Ingliz tilini o'qitishda ekologik madaniyatni integratsiya qilish muhim bo'lsa-da, u muayyan muammolarga duch keladi. Cheklangan vaqt, qat'iy o'quv ko'rsatmalari va tegishli resurslarning etishmasligi, o'qituvchilar o'z darslariga atrof-muhit mavzularini kiritishga harakat qilganda duch kelishi mumkin bo'lgan umumiy to'siqlardir.

O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirishda madaniy va kontekst omillari ham katta rol o'ynaydi. Ijtimoiy-iqtisodiy muhit, atrof-muhitni bilishning turli darajalari va madaniy tasavvurlar o'quvchilarning atrof-muhit muammolari bilan shug'ullanishiga ta'sir qilishi mumkin. Pedagoglar ushbu omillarni hisobga olishlari va shunga mos ravishda o'zlarining ta'lim usullarini moslashtirishlari kerak. Atrof-muhit mavzularini integratsiyalashda qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun o'qituvchilar innovatsion o'qitish usullarini o'rganishlari mumkin. Loyihaga asoslangan ta'lim, real simulyatsiyalar va interfaol multimedia resurslari o'quvchilar uchun qiziqarli va ta'sirli tajribalarni yaratishi, ularning atrof-muhit haqidagi xabardorligi va tushunchasini oshirishi mumkin. Ingliz tilini o'qitish ekologik madaniyatni integratsiya qilish uchun noyob platformani taqdim etadi, chunki u nafaqat til ko'nikmalarini oshiradi, balki talabalarda ekologik ongni ham rivojlantiradi. Atrof-muhit mavzularini o'z ichiga olgan holda, talabalar ekologik muammolarni chuqurroq tushunish, tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va tabiatga nisbatan mas'uliyat hissini rivojlantiradi, ularni mas'uliyatli fuqarolar bo'lishga tayyorlaydi.[2]

Amaliy misollar o'qituvchilarni ingliz tili darslariga ekologik mavzularni kiritishga ilhomlantirishi mumkin. Atrof-muhit masalalari bo'yicha bahs-munozaralar, ekologik toza reklamalar yaratish, ekologik adabiyotlarni tahlil qilish kabi tadbirlar o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga, munozaraga kirishishga, atrof-muhit haqida chuqurroq tasavvurga ega bo'lishga undaydi.

Esda tutingki, ekologik madaniyatni ingliz tilini o'qitishga integratsiya qilish qiyin vazifa bo'lishi shart emas. Pedagoglar ekologik ongning muhimligini anglash, o'quvchilarning dunyoqarashini shakllantirishda ta'limning rolini anglash va ijodiy o'qitish strategiyasini amalga oshirish orqali dunyoga ijobiy ta'sir ko'rsata oladigan, atrof-muhitga e'tiborli shaxs avlodini tarbiyalashi mumkin.

Ingliz tili sinflarida ekologik madaniyatni integratsiyalash cheklash kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari, o'qituvchilar an'anaviy o'qitish yondashuvlaridan qarshilik ko'rsatishi yoki muassasalar tomonidan qo'llab-quvvatlanmasligi mumkin. Biroq, innovatsion o'qitish strategiyalari, jamoalar bilan hamkorlik va texnologiyalardan foydalanish ushbu qiyinchiliklarni engib o'tishga yordam beradi va qiziqarli va samarali o'rganish tajribasini yaratadi.[3]

O'qituvchilar ingliz tili darslarida quyidagicha innovatsion o'qitish usullaridan foydalangan holda ekologik mavzularni kiritishlari mumkin. Bular:

- loyiha asosida o'qitish;
- rolli o'yinlar;

- bahs-munozaralar;
- multimedia resurslari;

Atrof-muhit muammolari bilan bog'liq haqiqiy materiallarni birlashtirish, real hayotiy vaziyatlarni o'rganish va talabalarga yo'naltirilgan muhokamalarni rag'batlantirish ham talabalarning faolligi va tushunishini oshirishi mumkin. Ingliz tilini o'rganishda talabalarning ekologik madaniyatni tushunishlarini baholash turli usullar, masalan, loyiha taqdimotlari, yozma topshiriqlar, sinf muhokamalari, viktorinalar va portfolio baholashlari orqali amalga oshirilishi mumkin. Bu baholashlar o'quvchilarning bilimini, tanqidiy fikrlashini, muloqot qobiliyatlarini va atrof-muhit haqidagi tushunchalarni amaliy sharoitlarda qo'llash qobiliyatini baholashi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilini o'rgatish jarayonida talabalar o'rtasida ekologik madaniyatni rivojlantirish mas'uliyatli global fuqarolarni tarbiyalash va barqaror kelajakni ta'minlash uchun ulkan imkoniyatlarga ega. Atrof-muhit mavzularini til ta'limiga integratsiyalashgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarda, talabalarda atrof-muhit muammolarini chuqur tushunish, tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va tabiatga nisbatan mas'uliyat hissini rivojlantirishga yordam beradi. Innovatsion strategiyalar, samarali o'qitish usullari va hamkorlikdagi tashabbuslar bilan duch kelgan qiyinchiliklarga qaramay, ekologik madaniyatni singdirish ingliz tilini o'qitishning ajralmas qismiga aylanadi. Ushbu yondashuvni qo'llash va takomillashtirishning yangi yo'llarini o'rganishni davom ettirish orqali biz talabalarga atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishga faol hissa qo'shuvchilarga aylanish imkoniyatini berishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kalinin V. B. Tushunchalar va muammolar // Ekologiya va hayot. - 1996 yil. 62-bet
2. Yasvin V.A. "Inson va uning salomatligi" kafedrasida "Inson ekologiyasi" maxsus kursi orqali maktab o'quvchilarining ekologik madaniyatini shakllantirish: avtoreferat: dis. ... ped. Fanlar. - M., 2007. - S. 6
3. Sitarov V.A., Pustovoitov V.V. Ijtimoiy ekologiya. - M.: Akademiya, 2000. - S. 34.
4. Karimov, U. U. va Karimova, G. Y. (2021). TA'LIM SAMARALILIGIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING MUHIMI. Tabiiy fanlar jurnali, 1(1).
5. G'aybullaeva M.F. Tabiiy resurslarni tejashda biomassaning roli // Amerika bog'dorchilik va gulchilik tadqiqotlari jurnali. - 2021. - 3-jild. - No 02.-1-6-betlar.